

NAASKELSABAD

toovad sügeluse ja halva une

SVEN ARBET

Nii lastel kui täiskasvanutel on nn sooleussid küllaltki levinud. Enim arvatakse inimesel parasiteerivat solkmeid ning naaskelsabaid.

Mõlemad leidub maailmas hinnanguliselt miljardil inimesel ja ei ole pääsenud nendest ka eestlased.

Järgnevalt tuleb juttu naaskelsabade, kes eelkõige põhjustavad pära-ku piirkonnas piinavat sügelust ja on visad kaduma, kui hügieenireeglitest kinni ei peeta.

Naaskelsabatõve tekitajateks on naaskelsabad ehk rahvakeeli linaluussid. Emased "ussid" on 3–12 mm suurusel, isased veidi väiksemad. Nakatumisallikaks on linaluussidega infitseerunud inimene, sageli võime end ka ise – kui nakkus on kord juba olemas – üha uuesti ja uuesti nakatada.

Rikuvad une

Naaskelsabatõve võime saada eelkõige pesemata käte, mänguasjade ja tarbeesemete vahendusel suhu sattunud munade allaneelamise teel. Ehmatav tõsiasi on see, et munad säilivad esemetel ligi kuu, olles ühtlasi vastupidavad kuivamisele.

Allaneelatud munadest vabanevad kaksteistsõrmiksooles vastsed, kellest 3–4 nädalaga arenevad suguküpseid naaskelsabaid. Nad parasiteerivad jämesoole lõpposas. Pärast viljastumist kaotavad emased võime kinnituda soole limaskestale külge ja liiguvad roojaga pärakuava piirkonda.

Õsiti munevad emased linaluussid munad pärakuava juures paiknevatesse voltidesse, mille käigus eritub naha sügelemist põhjustavat vedelikku. See omakorda põhjustabki kõige sagedama ja ebameeldivama kaebuse: päraku piirkonna kiheluse.

Kõigil nakatunud inimestel haigusnähte ei esine, ainult umbes neljandikul võib leida sellist sümptomaatika nagu närvilisus, väsimus, unisus, peavalu, kõhuvalu, kõhulahtisus, rahutu uni ja muidugi sügelus anaalpiirkonnas. Mõ-

Naaskelsabade hoidumiseks on kõige tähtsam kätepesu.

nikord võib sügelust või kõhuvalu kaevata vaid üks pereliige. See ei tähenda aga, et teised ei võiks olla linaluussidesse nakatunud.

Kui mitmete teiste sooleparasiitide diagnoosimisel kasutatakse rooja-proovi, siis naaskelsabatõve kindlakstegemiseks on vajalik hoopis analkaabe, mis tähendab, et linaluusside mune otsitakse anaalpiirkonnast võetud materjalist. Sageli oskab aga nakatunud inimene juba ise "ussidiagnoosi panna", kuna on märganud, sageli öhtusel ajal, päraku piirkonnas olevaid valkjaid ussikesi.

Ravile lisaks hügieen

Kui jääb väikegi kahtlus, et lapsel või täiskasvanul võiks tegu olla naaskelsabade, tasub kohe arstile pöörduda, kuna tõhus ravi on olemas, eriti kui hügieenireeglitest kinni peetakse. Naaskelsabatõbi pole iseenesest eluohtlik haigus, kuid põhjustab siiski häirivaid kaebusi.

Arst saab määrata retseptirohu, enamasti Vermoxi (toimeainega Mebendasool), mida peab võtma ühekordse annusena. Kordusravi on soovitatav teha 2–3 nädala möödudes, kuna ravim toimib ainult täiskasvanud parasiitidele, mitte munadele.

Nagu ülalpool mainitud, hügieenist muidugi üle ega ümber ei pääse. Kõige tähtsam on kätepesu! Soe vesi ja seep ei peleta mitte ainult viirusnakkusi, vaid aitavad muu hulgas hoidu-

da ka naaskelsabade. Nakkuse võime saada kõikjal – nii ukselinke kui trepi käsipuid katsudes, eriti aga pärast tualetis käimist.

Juba maast madalast peab ka lasteai lapsele selge olema, et potilkäimise järel on kätepesu vajalik. Kui laps seda ei tee, võivad päraku piirkonnaga kokku puutunud käteelt ussimunad uuesti suhu levida ja laps nakatab end korduvalt üha uuesti ja uuesti.

Ussimunade suhu sattumise vältimiseks tasub ka küüned lühikeseks lõigata ning puhastada korralikult küünealused. Et ussimunad öösel kratsimise käigus kätele ei leviks, peaks jalga panema alt kummiga püksid, mida tasuks hommikul pärast jalast võtmist kas pesta või kuuma triikrauauga üle triikida. Sama kehtib voodipesu kohta.

Aluspesu peaks vahetama iga päev. Musta, ussimunadega saastunud pesu seisma jätta ei tohi, kuna arvatakse, et nii satuvad munad ka toatolmu ja on võimalik uuesti nakatumine.

Meelde tasub jätta, et ühe – sage li kogemata kombel avastatud – linaluussidega nakatunu ravist ei pruugi kasu olla, hügieenivõtteid peaks siiski terve pere kasutama! Veelgi efektiivsem oleks pereliikmetele teha ka lisaks "ussiravi" kuur. Vaid nii on kindel, et ebameeldivatest parasiitidest on edukalt lahti saadud.

EVELIN JÕEMÄGI
perearst-resident